

NÉPNEVELŐ

NEVELÉS- ÉS OKTATÁSÜGYI LAP

MAGYARORSZÁGI LATIN ÉS GÖRÖG SZERTARTÁSÚ KATHOLIKUS NÉPOKTATÁSI INTÉZETEK SZÁMÁRA

Kiadja a SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT Budapestben.

Megjelenik minden vasárnap egy ívnyi terjedelemben.

Megkapja e lapot minden kath. népoktatási intézet egy példányban ingyen.

Előfizetési ár: egész évre kor. 6.—.

Kéziratokat nem küldünk vissza.

Szerkesztőség és kiadóhivatal

BUDAPEST,

Szentkirályi-utca 28b. sz. a.

(SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT)

A hirdetések árszabálya:

A pályázati hirdetéseknek minden egyes szóért, minden közlés után 6 fillér (3 krajczár) fizetendő.

Egyéb hirdetéseknek:

egész oldal ... kor. 32.— | negyed oldal ... kor. 8.—
fél oldal 16.— | nyolczad oldal ... 4.—

A díjak előre beküldendők a Szent-István-Társulathoz.

Miért ragaszkodunk iskoláinkhoz?

Köztudomású dolog, hogy lapunk a tanító gyakorlati kiképzésén kívül a felekezeti népiskoláért harcol. Ne gondolja ám senki, hogy fölösleges ily keresztény szellemű lap. Kevés a jó barátunk, nyílt és alattomos ellenségünk azonban annál több. Szemléljünk, gondolkozzunk, következtessünk és lehetetlenség reá nem jönni, mily következetes, de reánk nézve szomorú az a harc, melyet ellenünk s iskoláink ellen folytatnak.

Ez a harc minden országban többé-kevésbbé hasonlít egymáshoz.

Eleinte azért kell a nemfelekezeti iskola, hogy «a vallásfelekezeteket egymással kibékítsék és hogy az állameszmét jobban szolgálják»; később «a katolikus iskoláknak is állami felügyeletet» akarnak; azután még egy lépés: és a felekezeten kívüli iskola, melyből vallás és kereszténység ki van zárva, melyben Isten nevét említeni tilos, itt van.

Ilyen volt e harc mindenütt.

Erdekes és nem meddő munkát végezne az, ki a sajtó, a kozmopolita világnézet a vallásra és az iskolára vonatkozó nyilatkozatait összegyűjtené. Azokból meglátná mindenki, kit illet, milyen következetes és kitaró gyűlölettel vannak ezen sajnos nagyon elterjedt, kapós és «modern» faktorok minden iránt, a mi Istenre és a vallásos nevelésre vonatkozik. Lemondanak Istenről és legfőbb tényezőnek nyilvánítják az államot; tagadják a túlvilági életet és legfőbb céljuk hirdetik a földi élet gyönyörűségét; hirdetik a materializmust és mosolyognak, ha idealizmusról beszélünk; a vallás iránt legalább is közönyösek, mert — szerintök — minden jó az emberektől származik; a törvény a fő, «mert ez az igazság». Lelketlen hírlapok nem átalják e bomlasztó halású tanokat a nép között terjeszteni s ezek után esodálkozhatunk-e, ha a nép iskoláinkat könnyen és egymásután adja föl, még ott is, a hol könnyű szerrel föntarthatná?

Hej, pedig úgy az egyház, mint az állam szempontjából nagy szükség van a hitvallásos iskolára! Hisz jó iskolai nevelés csak vallásos alapon lehetséges. Wellington, a híres amerikai államférfiú egyszer így szólt: «A vallástalan nevelés kitanult gazembereket szül». Ez igaz, mit korunk csalóival és betörőivel is lehet bizonyítani.

A szocializmus hajnalkorát éljük. Anyagiak boldogítanak, azok után törekszünk, azok elégitik ki az emberi sziveket. De hány embernek jutott ezekből annyi, hogy gond nélkül megelhesen? Azt hiszem többségben vagyunk olyanok, kik jól érezzük, hogy a vallás és ennek szép reményeket kecsegtető tanai nélkül elviselhetlenné válnék földi életünk, kik szenvedéseknek, nélkülözéseknek vagyunk kitéve, és hány olyan van, kit még egyetlen vigasztól, a vallástól is megfosztottak? Valóban nem csoda, hogy nagy az elégedetlenség. Ez pedig annál nagyobb arányokat fog ölteni, minél inkább igyekezzenek a vallást háttérbe szorítani. A protestáns és nagyon is liberális Guizot joggal mondja: «Mihelyt az ember nem hisz a túlvilágban és arra nem készül el, azonnal föllép benne és a társadalomban a rendetlenség».

Azért hihetetlennek látszik, okos államférfiak, hogyan foglalhatnak állást a keresztény iskola ellen? Nem gondolják meg, hogy ezzel a társadalmi rend, az állam s így saját maguk alatt vágják el a fát? Ők ugyan azt hangoztatják, hogy a vallást bántani nem akarják, ellenkezőleg szívükön fekszik annak ápolása, ők csak türelemre, egymás megbecsülésére tanítanak. Mondhatja valamely tanító nyugodt lelkiismerettel, hogy ily iskolákban a vallásos nevelés nincsen veszélyeztetve? Nem hiszem. Nem a két órai hittanból áll a vallásos nevelés; a tanító pedig arra nem kötelezhető, hogy vallásos szellemben tanítson, a legtöbb esetben pedig, kivált midőn más valóságú gyermekeket kénytelen tanítani, nincsen is arra való kedve.

A ki kételkedik szavaimban és azt hiszi, hogy bármely iskola egyforma, az tekintsen nem na-

gyon messze nyugatra, tekintsen Franciaországra, a hol a felekezeti iskolákkal alaposan elbániak. Azt mondja az «Univers»: «Mióta a vallás nem öre az erkölcsnek, tapasztaljuk ifjúságunk elvadulását... Gyalázatosságok, szemérmelenségek, melyeket néhány évtizeddel ezelőtt még nem ismertünk, ma napirenden vannak». Ez komoly dolog, ez nemesak egy hírlap agyreme, hanem való és igaz, miről bárki meggyőződhetik, ha figyelemmel kíséri a modern francia nevelést és ennek eredményét. Fölvetetik ellenünk, hogy a hitvallásos iskolából is kerültek ki betörők, gyilkosok, anarchisták. Ez igaz; de ezeket nagyobb részt már elrontotta a modern, vallástalan társadalom, melyben az ily iskolából kikerült ifjú is kénytelen élni.

Lehet-e a veszedelem ellen védekezni? Lehet. Itt is nagy föladat vár a keresztény tanítóra. E hárez azonban nehéz, mert nem könnyű ám ily terhes munka között kitartani, el nem csüggedni, hanem mindig újult erővel rendelkezni, ez oly nehéz, hogy arra az ú. n. *humanizmus* nem elegendő. Ehhez szükséges, hogy a tanító előtt magasabb ideál lebegjen, hogy a vallás tanaitól át meg áthatva legyen.

Boldog nemzedéket csak ily tanító fog nevelhetni, boldogság után pedig mindnyájan vágyódnak; e végcélzt szolgálja a király és a koldus; a böleselő kutatásaival és a betegápoló a pestises ágyánál. De mi ez a boldogság? Érzéki élvezetek? ravaszság? testi erő? gazdagság? hírnév? tekintély? Nem. A talizmánok, melyek nélkül boldogság nem létezik: a valódi bölesesség és a tizparanesolatnak megfelelő erényes élet. A jó iskola célja tehát nemesak az ismeretek gyarapítása, hanem az akarat nemesítése, erősítése; a tanítás koronája pedig, ha a szívet és kedélyt neveljük, ha a szeretetet fejlesztjük, ha az egoismus nem vergődik túlsúlyra. Ezekből fosztja meg az iskola tanítóját, a mikor egyszerű óraadóvá teszi az által, hogy a nevelő momentumot a kezeiből kiveszi. Ez öli meg a hivatásszeretetet és nem áll összhangzásban a tanító tekintélyével. Hová fog ezen tekintély sülyedni, ha az ily nevelés gyümölcsei megérnek?...

Ezek után megértene, ha nyíltan hangoztatjuk, hogy a meglévő iskolák megtartására és az elveszítettek visszaszerzésére törekszünk; erre csak egy út és mód van: teljesítsük kötelességünket a nyilvános élet minden terén; keresztény fölfogásunkat hangoztassuk mindenütt, tanítók, családapák és képviselők előtt; ellenfeleinket haladjuk meg buzgóságban. Erre egyesek fáradtsága nem elegendő, szükséges, hogy zárt phalanxot képezzünk egymásközött, a püspöki kar mögött.

Röviden tehát: A keresztény iskolában a tanító hű munkatársa a család-, az egyház- és az államnak, körülvéve az emberiség Megváltójának tekintélyével; más iskolában pedig egyszerű munkatársa a községnek vagy az államnak, támasza pedig a rendőri hatalom; a keresztény iskolában a nevelés munkáját éltetik és áthatják

a vallás magasztos elvei, más iskolában a legközelebbi cél és az egyetlen nevelési tevékenység: a tanítás.

Azért ragaszkodunk a hitvallásos iskolához!
A. J.

Mi történik kath. iskoláinkkal?*

Igy kellett fölvetnem a kérdést azon törekvés-szel szemben, melyet tapasztalunk kell a kir. tanfelügyelők részéről, kik a vallás- és közoktatásiügyi m. kir. miniszterium által 1876. évi szept. 2-án 20211. sz. a. kibocsátott és a népiskolai közoktatást rendező 1868. évi XXXVIII. és az 1876. évi XXVIII. t.-cikk végrehajtása tárgyában kiadott utasítás VI. fejezetének 72. §-a ellenében hatáskörüket túllépve közvetlenül kívánnak rendelkezni a felekezeti iskolák rendezése, kifejlesztése és jellegének meghatározása ügyében.

A felekezeti iskolák rendezését és fejlesztését, tudtommal, a népoktatási alaptörvény 11. §-a a felekezeteknek tartja fönn jogszerűen illetékesnek. A kir. tanfelügyelő csak felügyelő közeg a törvény kellékeinek megadására és a kívánalmak teljesítésére vonatkozólag és mint ilyen egyrésztől jelentést tevő, másrésztől pedig mint előadó szerepel azon forumoknál, melynél a bajokat és hiányokat orvosolhatni és pótolni véli. De semmi körülmények között nincs jogosítva a felekezeti iskoláknak rendezése ügyében kénye-kedve szerint befolyjni, azoknak jogaiiba beavatkozni és önhatalmulag rendelkezni. Erre a népoktatási törvényekben §. nincs, mert ha volna, maga után vonná a végrehajtói hatalmat is, mely nélkül rendelkezési jog nem létezik.

Mi természetesebb tehát, mint hogy a kir. tanfelügyelők nem egyebek, mint a törvényvel biztosított állami jogokból kifolyó kötelességekkel és megbízásokkal fölrüházott ellenőrző és felügyelő közegek. A mi legkevésbé sem zárja ki azt, hogy velük a jó viszonyt fentartsuk, jogkörünket nem sértő, nem veszélyeztető tanácsaikat elfogadjuk, szóval, hogy mint az államhatalom képviselője jól fölfogott javaink érdekében tisztében, eljárásában tiszteljük és megbecsüljük. De semmi körülmények között el nem ismerhetjük oly közegek, oly hatalmi kapacitásnak, ki velünk és tulajdonunk fölött rendelkezési jogot gyakorolhasson, vagy szeszélyével szemben elnézést vagy türelmet követelhesen.

Pedig hát, hogy egynémely kir. tanfelügyelő joggyakorlást, tehát rendelkezést vindikál magának, bizonyítja a többek között a h...i és az e...i kir. tanfelügyelőknek a kath. iskolák elközösítése, elállamosítása iránti törekvésüket félreismertetlenül eláruló föllépése. Az előbbi, tesztem a pusztán hitközségi alapon álló kath. iskolát is elközösítendő, községi képviselőtestületi közgyűlést hivott össze, melyen elnökölven, határozattá

* Az «Esztergom» f. 27. számából.

emeltette az iskola közös jellegét, azt azzal indokolta, hogy ahhoz az egyháznak semmi köze. Az utóbbinak megyeszertí eljárása pedig oda konkludál, hogy a kath. iskolák kifejlesztésénél figyelmen kívül hagyva a hitközségek és a politikai községeknek a törvény által érhetően praecizirozott szabad elhatározását a községek vagyonából és jövedelméből szerinte: «községi kath. iskola» czímen felekezeti iskolát fejleszt. Felejtí, hogy a törvény szerint csak állami, községi, felekezeti, magán és társulati iskolák vannak, melyek lehetnek ugyan államilag segélyezették, de semmi körülmények között kétlakiak, minők teszem «állami felekezeti» vagy «községi felekezeti».

Mire czéloz tehát ez utóbbi czímen a kir. tanfelügyelő? Nem egyébre, mint gyékényhuzásra a kath. iskolák jogalapjának megszüntetésére. Ezen az alapon, uraim, ha a jelen körülmények között, mikor hitközségi alapon álló iskolánk már alig van (már t. i. úgy értelmezve, mint az a protestánsoknál van) összes iskoláink elközösíthetők volnának, akár az iskola terheitől látszólag megszabadulni óhajtó egyesek, akár a községi jegyzők, akár a kir. tanfelügyelők akarata folytán.

Szerenese azonban, hogy ez oly könnyen nem lehetséges. Nem lehetséges pedig azért, mert népoktatásunk teteles törvényének 25. §-a értelmében: «azon már fönnálló hitfelekezeti iskolákra nézve (t. i. az 1868. év előttiekre) mindazáltal, a melyek eddigelé a község vagyonából és jövedelmeiből tartatnak fönn, szabadságában áll az illető községnek az eddigi gyakorlatot továbbra is föntartani». És mikor a törvény így rendelkezik, távolról sem érinti azt, hogy az ily felekezeti iskola: «községi felekezeti iskola lenne»; de azt sem, hogy a felekezeti iskola a község vagyonából és jövedelméből kifejlesztendő nem volna. Ezt eléggé értelmezi a vallás- és közoktatásügyi miniszternek 1869. évi június hó 8-án 1141. eln. sz. alatt kibocsátott rendeletének ama passzusa, a mely szerint: «általában nem szabad soha szem elől téveszteni, hogy a törvénynek és a kormánynak nem az a czéljük, hogy minden áron minél több községi iskola legyen, hanem az, hogy mindenütt a törvényes kellékeknek megfelelő jó iskolák legyenek». Erre kell vonatkoztatnunk a közoktatási kormány élén álló jelenlegi miniszternek is több ízben elhangzott megnyugtató kijelentését, és egyenesen erre vall a kultuszminiszternek azon a felekezeti iskolának mily módon és úton való kijelentésére vonatkozó és minden kétségen fölül álló kijelentése is, a melyet az r...i és zs...i kath. iskolák kifejlesztésének ügyében f. évi ápril hó 14-én és 27-én 90.650/901. illetőleg 25.767. sz. a tett, a mely szerint: «főleg oly községekben, a hol a tankötelesek legnagyobb részben egy felekezethez tartoznak, pedagógiai és adminisztratív tekintetek miatt legezelszerűbbnek tartom, ha a szükségessé vált iskola fejlesztése a létező iskolával azonos jelleg mellett történik».

Mit bizonyít tehát? Azt, hogy a politikai község szabad elhatározása folytán, mint iskola-föntartó, a felekezeti iskolát igenis kifejlesztheti és pedig a nélkül, hogy ezzel az iskola jellegét veszélyeztetné; továbbá azt, hogy a följajlott anyagi áldozat fölhasználásában a további eljárást az iskolaszék hatáskörébe utalja a nélkül, hogy ahhoz akár a képviselőtestület, akár a tanfelügyelő, akár a közigazgatási bizottság részéről az iskola fölött rendelkezést, illetőleg rendelkező jogokat tartana fönn magának.

És e tekintetben a törvénynek a hivatott 25. §-ban csak egy klauzulája van, s ez: «de ily esetben a segélyezés a különböző hitfelekezeti iskolák közt igazságos arányban osztandó meg, s egy hitfelekezet iskolájától sem vonhatók el, míg a többi hitfelekezetek iskolai irányában is meg nem szüntetik.» Ez a záradék azután megerősíti a politikai község által följajlott anyagi áldozatnak «segély» minőségét.

És csodálatos, hogy ezt egynémely kir. tanfelügyelő, jegyző, szóval mindazok, a kik többé-kevésbbé az iskolák adminisztrációjába befolyának, nem értik meg, hanem különféle hangzatos frázisok alapján a község képviselőtestületét oly határozatok meghozatalára kényszerítik, melyek egyrészt ellenkeznek a népoktatási törvények és az ezt támogató különféle döntvények, magasabb helyről jövő elvi kijelentések, megnyugtatók szellemével és a népnek azon jóakarásával, mely tudtommal mindenütt hitvallásos érzékű.

Ne áltassék, ne vezessék felre uraim, azt az áldott népet, melynek hitvallásos alapon való etikai művelése, ha valaha, úgy a magasabb és alantabbrendű követelménynek egybehangzó véleménye szerint ma legégetőbben szükséges, hanem olvassák föl neki az alaptörvény 23. §-át, a mely szerint: «oly községekben, hol a hitfelekezetek nem tartanak fönn a törvény rendelkezéseinek megfelelő népiskolát, valamint az ezen törvényben kijelölt egyéb esetekben is (15. és 44. §§-ok) a község köteles a szükséges népoktatási tanintézeteket fölláttani.» 24. §-át: «azon iskolák, melyek ekkép a község által állíttatnak (tehát nem fejlesztetnek) közös tanintézetek, a községi lakosok gyermekei részére, hitfelekezeti különbség nélkül. De egyben a 45. §. is, a mely szerint: «ott pedig, a hol a más hitfelekezetekhez tartozó gyermekek száma a 30-at el nem éri, ezen gyermekek is, a mennyiben szülőik oktatásukról más úton nem gondoskodnának, a létező felekezeti iskolába fognak járni, szüleik ezen iskola költségeihez ugyanazon módon és arányban fognak járulni, mint azon hitfelekezetek tagjai, mely az iskolát föntartja.» És végül utaljanak a V. K. M. 1869. évi X/10. 17.663. : 1868. XI. 11. : 21.717. és 1869. évi VI. 8. 1141. sz. a. kibocsátott elvi döntvényekre, a melyek szerint «a népiskolának felekezeti minőségét megváltoztatni kizárólag az illető hitfelekezetnek van jogában.»

«A létező felekezeti népiskolának községivé

átalakítása, vagy felekezeti intézetül való föntartása fölött határozni mindig azon iskola tulajdonosa van jogosítva.»

«Altalában nem szabad soha szem elől téveszteni» stb., mint e közlemény keretében idézve van. De egyúttal azt is, hogy minden felekezeti iskolai ügyben a végső döntés az egyházhatóságot az egyház isteni szervezete alapján, tehát a főpáosztort illeti, ki a törvény 11. §-át a legvégső esetig a felekezeti iskola további föntartására alkalmazza és hű ábránd, hogy a létező kath. iskola megszüntetésébe beleegyezzék. De nem is egyezhet bele, mert ekkor, ha egyfelől, akkor mindenfelől lemondana oly jogokról, melyek ősiségi alapon nyugosznak, s a melyet a törvény, mert elismer, meg is véd.

Ugyanezt kell elmondanom az iskola elállamosítási törekvésekkel szemben is, melynél eltekintve attól, hogy a teher viselését épen nem ment föl, a nevelés és képzés minőségének meghatározása fölötti szabad akarat, illetőleg szabad elhatározás elvébe vág és nagyban veszélyezteti azon etikai nevelést és képzést, melyet az egyház vall magáénak, mindaddig, míg közegei által az állameszme törekvését túl nem lépte. Erre azonban mi katolikusok reá nem szolgáltunk. E tekintetben másutt kell a megtorló lépéseket alkalmazni.

A kath. egyház összes intézményeivel és tanításával egyetemben, mint mindenütt, úgy Magyarországon is az állam legszilárdabb bástyája volt. Ebben őt csak megerősíteni és nem meggyengíteni szabad, mint azt némely a törvény §§-ainak hamis értelmezésén nyargaló, vagy vélt diésőségekre pályázó úri ember teszi, illetve megengedi magának.

Ezeknek mindenütt és minden alkalommal helyes definícióját kell adni a törvény értelmezésének és szellemi fensőbbiségének.

A nőkérdés keresztény szempontból tekintve.

(Folytatás.)

«A női szellem kiművelésének három kategóriáját állították föl: beszélnek a praktikus, a szeretetreméltó (kedves), a szellemes nőkről. A praktikus nő arra való, hogy a háztartáshoz értsen, a kedves tetszik a világnak, a harmadik képes tudományos dolgokról is értekezni. Az Isten-szive szerinti nőnek, annak, kit a Biblia «erős nőnek» nevez, mind a háromhoz kellene értenie, mert csak azáltal volna képes igazi hivatását teljesen betölteni. Kell, hogy a családi életben mindenhez értsen; mindent vezessen; hogy a társalgásban kedves legyen — minden könnyelműség nélkül; hogy magát ékesítse férjének tetszésére — minden hiúság nélkül; a világban éljen, a nélkül, hogy a világ szellemét magába vegye; tudományos ismeretekben gazdagodjék, a nélkül, hogy családi és társadalmi kötelességeit elhanyagolja.»

Igy vélekedik Dupanloup s természetesen, hogy a mit mond, az mind a francia viszonyokról szól, de nem nehéz fölismerni benne azon vonásokat is, melyek a magyar nevelés állapotjának hű rajzát tárják szemünk elé. A nevelés kérdése különben manap Európászerte mindenütt a forrongás állapotjában van s nemzetiségi tekintetben alig mutat föl lényeges eltérést. Itt-ott nyer ugyan némi eredetiséget, a mi nálunk tökéletesen hiányzik, mert hát mint tudva van, mi mindenben a külföldet utánozzuk, szídjuk ugyan a németet még saját hibáink miatt is, de hívebb utánozója a németnek aligha van a magyarnál. A hűség olyannyira szószerint értendő, hogy mi meg sem gondolhatjuk, vajjon a német kultúrának bizonyos különlegességei illenek-e a mi viszonyainkhoz, lehet-e azokat a magyar géniuszszal összeegyeztetni? Ilyen jogosult kérdések nekünk nem okoznak fejtörést s a hol más népek legalább is aggságoskodnak, ott a magyar virtus abban remekel, hogy a viszonyainkhoz épen nem illő germanizmusoknak még túlhajtásában is tetszeleg magának.

Csakis innen tudom megmagyarázni magamnak, hogy a német géniuszának különös sajátosságát képező theoria (elmélet) kifundálása s az ismereteknek elméleti rendszerekbe való foglalása olyannyira divatba jött nálunk, hogy még a legpraktikusabb tudnivalókat is nem gyakorlatilag, hanem elméletileg s pedig lehetőleg szisztematikus szerkezetű könyvből tanítják. A háztartás, a sütés, a főzés, a mosás s egyéb ilyen nagyon hasznos dolgokból elméletet csináltak és valóban nem lehet a legkeserűbb gúnynak érzését elfojtani magunkban, midőn a vizsgákon hallanunk kell, mily szapora nyelvvel mondják el a leánykák a főzési tannak és módszertannak szabályait és legott azok alapján ismét csak élő szóval meg is főzik az egész ebédet, holott a konyhába sohasem fordultak meg, a főzőkanálnak pedig csak a nevét, de alakját nem ismerik.

No de nem akarok részletekbe bocsátkozni, már csak azért sem, mert hinni szeretném, hogy nem messze már az az idő, a midőn a nevelést nálunk is praktikusabb alapra fektetik és véget vetnek azon tanrendszernek, melynek sivárságát a pedagógusok kárhozzatják, a szülők elkeseredéssel nézik mindazon leányintézetekben, hol a lélektant, egészségtant, felsőbb mennyiség-tant, kettős konyhai könyvvitelt, esztetikát és külön-külön idegen nyelveket tanítanak a nélkül, hogy a leány-íjűség a gyakorlati élet igényelte egyszerű alapszáműveleteket, helyes- és szépírást, kézimunkát, levélírást, haszonnal való olvasást, egy szóval magyar asszonyi műveltséget is megtanulta volna. Hosszú évek tapasztalatai után megingathatatlaná vált bennem az a meggyőződés, hogy nagyobb és kedvezőbb sikereket a tanítás terén csakis a mentül nagyobb egyszerűsítés útján érhetünk el. Minél kevesebb, minél gyakorlatiabb tantárgy, mentül egyszerűbben, lehetőleg nem elméletileg, hanem érzékeltve,

szemléltetve előadva, ez biztosítja az eredményt, ha tömegeket kell tanítani. Ez ez a egyetlen biztosítéka az értelmi tehetségek helyesirányú fejlesztésének is, míg ellenben a sok elméleti tanulás, a divatos agyontanítás eltompítja az akarat erejét is, a gyakorlati érzéket; szóval, ártalmára van a szellemi és erkölcsi, testi és lelki erők helyes és egészséges fejlődésének.

Né értsen félre senki sem: a józan, a keresztény nevelés a nőknél magasabb kiképzését és a tudományos ismeretekben való tanultságát is semmi tekintetben sem ellenzi, sőt örömmel üdvözlő és elő is mozdítja. Csak a hasznavehetetlen, a vallás- és erkölcsrontó tudományt kárhozza, egyebekben pedig meg van győződve, hogy a nővilágban hasonlíthatatlanul fontosabb a kedélyképzés, mint az észnek tudományos ismeretekkel való megterhelése. A tudomány a nőiskolákban is csak eszköz lehet a nevelés céljainak előmozdítására.

A nevelésnek pedig fő célja: az értelmes gondolkodást, vallásos meggyőződést, ragyogó kedélyvilágot, nemes izest és munkaszeretetet apolni és fejleszteni.

*

A mi pedig különösen a mi állapotainkat illeti, legyen szabad záradékul megjegyezni, hogy a magyar társadalomnak okos, tanult, művelt, szívből-lelékből magyar gondolkozású, magyar érzésű családanyákra van szüksége, kik ahhoz, a mit tanultak, értnek is;

kik nem csak boldogulni, hanem boldogítani is képesek;

kik gyermekeikben a haza reményét, a mennyország örököseit ápolják, szeretik;

kik a házi munkát nemes foglalkozásnak tartják;

s a gondos gazdasszonyi sürgölődésben örömeiket találják;

kik mindenekelőtt a keresztény erények szépségével ékeskednek és szívök jóságával tündökölnék;

kik a szegénység, a nyomor és inség iránt könyörületesek;

szóval: a kik olyanok, de egészen olyanok ám, mint a milyeneket az itt egybegyűlt díszes hölgykoszorú minden egyes tagjában tisztelhetni és magamat főbecsű kegyeibe ajánlani szerencsés vagyok.

Mayer Béla.

A népnevelők neveltetéséről.

(Folytatás.)

Igaz, hogy a jellem megállapodásához próbákra van szükség, a kísérletek edzenek meg az erőben mindenkit és a gyakorlat teszi a mestert; tehát a tanítói jellem, tanítói erények megszerzése is hosszabb időt s sok próbát igényel, elismerjük: ámde ha a kísérletezések, kezdetlegeségek érték- és idővesztéssel járhatnak más téren, úgy főleg a népnevelésben okozhat nagy

károkat a járatlanság, a hibás experimentálás. A festő kijavíthatja az elhibázott képet, új festékekkel, új esetvonásokkal korrigálhatja az imént rosszul formált alakot, de a lélek irányítása ily korrekciókat nem enged meg, itt biztosan kell dolgozni. Azt az avatatlan gyógyszerészt, a ki megfelelő elemek helyett más anyagból vegyítene a gyógyszer s megölné a beteget, bizonyosan felelősség alá vonná a törvény. Csak a nevelés körül lehet a léleknek ártalmas elemeket adni romlására a járatlanság és kísérletezés által! Pedig itt nagy rombolást lehet végezni, mert itt a tünetek későn jelentkeznek és a hatást tevő elemek könnyen ki sem mutathatók; könnyen föl nem fődözheti azokat az ellenőrző szem, mert a hatások lényegükben szellemiek.

Ime, mily nagy horderejű kérdés a leendő tanítók neveltetése! Hiszen haladunk, igen szíven haladunk e tekintetben is, azonban ismétlem: ez a mostani nevelés főként a szakszerű képzés felé irányul a szorosabb értelemben vett nevelés pedig háttérbe szorul és féleredményt mutat föl. A legilletékesebb fórumon, a közoktatásügyi miniszteriumban sem ismeretlenek a bajok, hiszen az orvoslásban is buzgólkodnak. Épen nem régebbe kaptak a tanítóképzők új rendtartási szabályzatot, legközelebb az új tanterv is megjelenik. De még ez nem elég; a leendő néptanítók neveltetésének kérdésével tüzetesebben kellene foglalkozni. Épen most van tehát az alkalmas pillanat arra, hogy a tanítójelöltek minél behatóbb neveltetését sürgezzük. Erre igen-igen nagy szükség van, mert egyfelől ebben csúcsosodik ki az egész népnevelés érdeke, mert másfelől ez az egyedüli közvetlen mód a tanítói kar minőségének emelésére és ez által a tanítók anyagi és társadalmi helyzetének javítására. Megengedjük, sőt elismeréssel szólhatunk arról, hogy sok, igen sok derék, jeles tanító működik társadalmunk rendjének föntartásán, hazánk jólétén, Egyházunk boldogságán. Vannak tanítók, kik ideálisan fogják föl hivatásukat, kik becsülettel teszik meg kötelességüket, kik méltó példaképei a jó embernek gyermekek és szülők előtt egyaránt, kik diszére, tisztességére válnak úgy érdemes osztályuknak, mint a társadalomnak; vannak az újabbak között számosan, kik szaktudással párosult nemes szenvedelemmel fáradsz munkakörükben, vannak öregebb karsársak, kik természetes érzéssel, régi hamisítatlan jellemmel, ügyszeretettel válllvetve osztognak a fiatalokkal az igen nehéz munkában: de a fölvetett eszme érdekében mélyebben megfontolni a bajokat nem árt, sőt javításukon fáradni, ideálisabb állapotokra törekedni, azt hiszem, nemcsak megengedhető, hanem kötelesség is.

A közoktatásügyi miniszternek legutóbbi hivatalos jelentése szerint hazánk 81 tanító- és tanítóképző-intézetben 922 tanerő működik s legutóbb 2016 tanítójelölt nyert képesítést. Ezek a számok — egyebek mellett — magukban is fényesen igazolják a magyar tanítóképzés fejlőd-

dését. Nincs okunk kételkedni abban sem, hogy a tanítóképzők tanerői egyenkint és összesen ügyszeretettel végzik nemes munkájukat, de hogy a magyar tanítóképzés eredményei teljesen kielégítőek volnának a tanítójelöltek erkölcsi neveltetésével illetőleg, annak a tapasztalás ellent mond, különben a népnevelők erkölcsi hatása alól kikérülő emberek jobbak volnának. Ambár a nevelés többi tényezőinek, a családnak és társadalomnak közreműködés-bianyán is múlik a dolog, de ezek érdeklődését fölkelteni és föntartani is a néptanítók földadata.

Szöke Sándor.

(Folytatása következik.)

A gyermek és a modern pedagogia.

(Folytatás.)

Ezen tanferfiaknak régóta szemükre vetettek, hogy a maguk gyermekeit bátran beadhatják az ő iskoláikba, de azt követelni, hogy a többi család is azt eszelekedje, összeültökésben áll a természet és szel. Az abszolutisztikus bánásmód a gyermekkel, s úgy bánik vele, mintha valami elvont lény volna, s nem valamely család kebeléből származnak.

A modern pedagogia e részben csak ősapjának: *Rousseau*nak példáját követi, a mint már említettük is. A XIX. századot elnevezték a pedagogia századának s jellemző, hogy mindjárt a legelején föltűnik olyan gyermek, a ki teljesen ki van szakítva családjából, s akire tehát a családnak semmi befolyása nincs. *Rousseau* *Emiljében* egészen új, a természet szerinti nevelt gyermeket akart bemutatni, a ki nemcsak a társadalomtól, hanem a családtól is el van különítve. «Emil — úgymond — árva. Talán van még apja és anyja. Átvesszem kötelességeiket, s így joguknak is örököse vagyok. Tisztelje őket, de engedelmességekül nekem engedelmességekül. Ez az én első, azaz talán egyetlen föltételem.» S így azt a családtalan gyermeket nevelője tényleg mindig magányos utakon járhatja, abstrahálva van családtól és társadalomtól, a melyeknek szokásaitól, hagyományaitól, nézeteiből semmit sem sajátít el; a természet tiszta embere marad, mintha közvetlenül a földből nőtt volna ki, ágait szabadon növeszti, emberi kezek nem nyúlnak hozzá.

Mindenesetre igaz, hogy *Rousseau* könyvének néhány helyén a családi nevelést, mint természet szerinti pártolja. Azt sem lehet kétségbevonni, hogy családtalan gyermek választásával szabad kezet akart magának biztosítani, hogy elveit a gyermek természet szerinti nevelése dolgában kifejthesse; sőt erre kényszerítve is volt; mert a család révén kerülnek a gyermek lelkébe a társadalom szokásai, hagyományai és érzetei; ezek pedig olyan dolgok, a melyek szerinte útjában állanak a természet szerinti fejlődésnek.

Mindez azonban nem változtat a tényen, hogy könyvével, mely fél Európát mozgásba hozta, a

keletkező radikális pártnak végzetes útmutatást adott arra nézve, hogy miként bánják el a gyermekkel, s hogy ő volt az első, a ki a pedagogiai irodalomba bevezette a családnélküli és társadalom nélküli gyermeket.

Ezen a magányos gyermekén tehát, a ki korlát nélkül lett alávetve a pedagogiai mindenhatóságnak, olyan neveléstani sürgős-forgás keletkezett, a mely példátlan minden idők történetében. Mar 1772-ben így írt egy prágai folyóirat: «Ez idő szerint a világ minden tájékáról fúj a pedagogiai reformszelem szele, s nagyon is óvakodnunk kell mindenféle képtelen állítástól, a melyeket módszeres könyvekben, utasításokban, intézményekben, sőt szépirodalmi művekben is találunk.» *Rosewitz*, egy Magdeburg melletti protestáns nevelőintézet igazgatója, a ki a maga idejében tekintélyes pedagogiai író volt, 1782-ben ezeket írta: «Tíz vagy tizenkét év alatt Németországban a nevelés és tanítás javításáról annyit s annyi buzgalommal írtak össze, a mennyit talán azóta sem, mióta a világ fönnáll.»

Glanzow, protestáns lelkész, a ki 1824-ben a pedagogiai túlbuzgalomról figyelemreméltó munkát írt, annak a véleményének adott kifejezést, hogy le kellene foglalni minden babérlevelet, a mi száz esztendő alatt termett, ha minden pedagogiai tervet, gondolatot, módszert a róluik adott kritika értelmében meg kellene jutalmazni. «A ki — úgymond — 12 kötetben meg akarná írni a nevelés történetét, annak régi foliásokban szorgalmasan kellene buvárkodnia, hogy az első kötetben készen lehessen *Noétől Rousseauig*; innét kezdve azután megtelnek a többi 11 kötet. A legelhagyatottabb irodalmi ágból lett a legelterjedtebb és a legvízenyösebb; a legesondesebb működés onnantól a legnagyobb lármát és fecsegést csapta.»

De ez a mozgalomnak csak a külső fele. Könyv könyvet, elmélet elméletet, rendszer rendszert követett, mindenáron új nevelést akartak föltalálni, s így nem esodálkozhatunk azon, hogy a gyermek helyzetét a család és társadalommal szemben meggingatták. A gyermeknek el kellett tűnie, hogy a pedagógusok minduntalan más és más szellemi nézőpontra helyezték, mert azok a rendszerek tulajdonképen mindmegannyi szellemi nézőpontok, sőt különféle és egymástól ettérő világnézetek is. A keresztény gyermekből idővel tehát egy elvont, minden viszonyoktól abstrahált gyermek lett.

Mindez egyelőre még csak papiroson történt. De lassan hozzászoktak, hogy a gyermeket mindenre idomítható lénynek tekintsek. Mutatják ezt létezésük óta a pedagogiai kongresszusok tárgyalásai is. Komolyabb lett a dolog, mikor a politika és politikai pártok vonták számításaik körébe a közoktatást. A pedagógusoktól örömmel vették át a minden kötelektől fölszabadított gyermeket. A ki a politikát megfigyeli, tudja, hogy a sajtó és az irodalom gyakran tárgyal

olyan kérdéseket, a melyekkel a nép egyszerűen nem törődik, s mégis úgy tüntetik föl a dolgot, mintha a népnek az ama kérdésekben foglalt általános követelményekre okvetetlenül szüksége volna. Így keletkeztek a keresztény népek körében a felekezetenküli és községi iskolák. Ez az irány idővel az egyes ember és a nép szabadságát támadta meg.

Veletéi.

(Folytatása következik.)

Isten veletek, kedves tanítványaim!

Tiszta, kellemes nyári reggel van. Örül minden és mindenki. Élénk járás-kelés van a község utcáján, mindenki siet dolgait elvégezni, hogy a gyermekek vizsgáján ott lehessen. Hét óra van. Örömtől sugárzó arczezal, ünnepi ruhába öltözve jelennek meg a kis tanítványok virágokkal, koszorúkkal kezükben. Nem rettegnek, nem félnek, egész nyugodtak, mert egész éven keresztül szorgalmasan tanultak, munkájukra Isten áldását kérték, a mi nem maradt el.

Telnek, mulnak a percek, a nép mindjobban tudul be az iskolába, végre megérkezik a vizsgáló-bizottság; a vizsga fényesen lefolyt. Nem késnek nemeslelkű tanfelügyelőm ajkairól az elismerő szavak, nem, ő nem vonhatja el a dicséretet, elismerést sem, mert jól tudja, hogy egy pár szó erőt, igyekvést önt esüggendező lelkünkbe, de nem tagadja meg a nép se tiszteletét, szeretetét, háláját munkáinktól. Nem tud ugyan az az egyszerű falusi nép válogatott szavakkal nekünk glóriát zengeni, csak eme megszokott szavakkal beszél, e pár szóval tárja föl szívvilágát: «Tanító úr, drága jó tanító úr, ne menjen el, maradjon nálunk, mi lesz velünk, mi lesz szegény gyermekeinkkel? Ha elmegy, soha többé ilyen kedves, jó tanítót, tanítónőt nem kapunk. Ki tanít majd ezután varrni? Ki ad könyveket olvasni? Ki rendez majd pásztorjátékokat?» Hogy úgy éreznek, úgy beszélnek a szülők, hol az a férfi, az a női lélek, kinek szívét e jelenet ne lágyítaná meg? Kinek szívét nem szagatná részvét, fájdalom? Ki nem rokonszenvezne ezekkel az emberekkel? Velem is történt. Bucsúzó a szülőktől, a gyermekektől.

Tekintsünk a gyermekszeregre. Hangosan zokognak. Majd föltekintenek s fájdalmasan kiáltanak: «Kisasszony kérem, drága jó kisasszony, ne menjen el!» s a sírás még általánosabb lesz. Én is velük sirtam, zokogtam. Hogy ne sirtam volna, hisz ezek már annyira szívemhez nőttek, mintha anyjuk lettem volna. Igen, egy évig neveljük, oktatójuk, gondozójuk, mindenük voltam. Odahagytam erdős-bérczes szép otthonomat, a kis Erdélyt s idejöttem Deák Ferencznek, a haza bölcsének szülő megyéjébe, tenni, tünni, fáradni, nevelni derék lányokat és fiúkat. Népemnek és tanítványaimnak szenteltem minden órát. Tudta jól ezt a nép, tudták a gyermekek, tudták hogy szeretem őket, hogy csak értük élek, s ép

ezért ők is szeretettel, elismeréssel, hálával jutalmaztak. S ennél nagyobb elismerést nem is reméltem. Ne hangoztassuk tehát többé, hogy hálátlan pálya a tanítói pálya, ne, mert ez nem áll. Ha vannak is üldözőink, bántalmazóink magasztos hivatásunk lelkiismeretes teljesítése közepette, azért még se veszítsük el munkakedvünket, ne essünk kétségbe, gondoljunk arra, hogy: nem a legrosszabb gyümölcs az, a melyet a gonosz ellenség foga rág. A legszomorúbb a dologban pedig az, hogy rendszeren a pályatársak a bántalmazók, mert társuk tevékenysége, önfeláldozása, mintegy néma ostromozója az ő ellenkező életüknek. Ezt a rossz érzést, ezt az egymás iránti irigységet kellene mindenekelőtt kiküszöbölni a tanítók közül. S végül mégis Isten veled te kedves, vadregényes község! Isten veled kedves Oltárcz! Én távozom, szívem sebzik, vérzik, de nem feledlek el soha, mert az elmúlt tanév életében egy hosszú évet jelent, melynek kedves emlékeit ti egyszerű, de hálás emberek és szorgalmas kis jó tanítványaim szereztétek nekem. Isten veled, kis község, légy nagyobb és boldogabb, mint eddig voltál. Isten veletek kedves népem és tanítványaim.

Oltárcz (Zalam.).

Reiml Paula.

KÜLFÖLDI TANÜGY.

Berlin városiskolái. A német birodalmi főváros évenként rengeteg összegeket áldoz úgy a nép-, mint középiskolákra, s ott soha sem hangzott a panasz, hogy a kiadásokat sokalják, mint például *Budapest* székesfővárosban, a mely azokat a kiadásokat részben az állam által óhajtatná fődöztetni, s e tekintetben törvényes alapon is áll. *Berlin* körülbelül háromszor nagyobb *Budapestnél*, s tanügyi kiadásai ugyancsak körülbelül háromszor annyiak, mint a magyar fővárosé, a mi az utóbbinak válik becsületére, tekintettel arra, hogy áldozatkészsége a kulturáért egy fokon áll a sokat dicsért német kulturának ez idő szerinti első városával, a melynek különösen egyeteme öt világrészben tartozik a legkiválóbban közé. *Berlin* városa csak községi népiskoláira évenként 13 millió márkát áldoz, tehát közel 8 millió forintot; s ez az összeg mintha nem állana messze a magyar közoktatásügyi budgettől. A tanulók közül 207.510 semmi tandíjat nem fizet, s kiszámították, hogy egy elemi iskolai gyermek taníttatása a városnak évenként 64 márkába kerül. A német birodalmi főváros azonkívül főreáliskolákat is tart fenn, épen úgy mint *Budapest*, ezekre évenként 692.343 márkát áldoz, úgy hogy egy tanuló iskoláztatása évenként 133 fél márkába kerül. Vannak azonkívül felsőbb leányiskolái is; ezeket 4327 tanuló látogatja. A felsőbb leányok már olcsóbbak a népiskolai tanulóknál, mert taníttatásukhoz *Berlin* városa szubvenziót húz az államtól; s természetszerűleg jelentékenyen olcsóbbak a reáliskolai tanulóknál is, mert egy-egy leány évenként csak 41 és fél márkájába

kerül a városnak. A 4327 leány 6 iskolába van elhelyezve, 109 osztályba csoportosítva, a mi nem vall a tantermek túltömöttségére; a városnak pedig évenként 180.000 márkájába kerülnek mindössze. Tehát csak e háromfajta iskolára Berlin 14 millió márkát áldoz évente, a mi bizonyára respektábilis összeg; túltesz Londonon, a mely pedig két és félszerrel nagyobb a német fővárosnál, de tanügyi kiadásai aránylag jelentékenyen kevesebbek, tekintettel arra, hogy az angol fővárosban óriási számban vannak magán-és felekezeti iskolák; míg Berlinben úgy azok, mint emezek jelentéktelen számúak. A lakosság túlnyomó és uralkodó része protestáns, tehát ez a felekezet nem tartja szükségesnek külön népiszkolák föllállítását, a melynek szervezése körül legfőkébb a katolikusok buzgólkodnak, daczára, hogy alig egyötöd részét képezik az összes lakosságnak.

HIVATALOS KÖZLÉSEK.

Az 1902. évi őszi tanítótanácskozmányi tételék.
Kivonat a kalocsai érseki megye körleveléből. Az 1902. évi őszi tanítótanácskozmányi tételék. I. A költemények fontossága az iskolai nevelésben általában s mily eljárást kövessen a tanító a költemények tárgyalásánál, hogy azok kedélyképző hatását minél jobban biztosítsa? II. Készüljön el minden tanító saját osztálya tananyaga köréből felőrai gyakorlati tanításra. A kerületi tanfelügyelő által kitűzendő ezen gyakorlati tanítás írásban kidolgozva a tanácskozmány napján benyújtandó. Kalocsa, 1902. június 12-én.

EGYESÜLETI ÉLET.

Meghívó. A magyar kath. tanítók országos bizottságának tanügyi tanácsa folyó évi július hónap 7-ik napján d. e. 10 órakor Budapesten a Szent-István-Társulat palotájában (Szentkirályi-utca 28. sz.) ülést tart, melynek tárgyai: a) Elnöki előterjesztések. b) A kath. elemi iskolák, továbbá a kath. tanító-, tanítónő- és övönöképző, valamint a kath. polgári tanító- és tanítónőképző intézetek már revideált tantervének, nemkülönben «A róm. kath. népiszkolák és népiszkolai tanítókra vonatkozó rendszabályok (másodizben) revideált tervezetének» a folyó évi ápril 22-iki tanácsülésünkből kiküldött bizottságoztól az újabb igényekhez mérten módosított javaslatai fölött — az illető szakosztályok előleges véleménye alapján — való határozathozatal. c) Indítványok. *Jegyzet.* Ugyanezen helyen és délelőtt 9 órakor a tanítóképző és népoktatási szakosztályok tárgyalják a körükbe tartozó tanterv-javaslatokat. Ezen ülésre, illetve ülésekre Czimedet tisztelettel meghívja Nagyváradon, 1902. június 22. *Dr. Steinberger Ferencz*, egyh. elnök, apátkanonok, *Ember Károly*, világi elnök, *Számbaröcsky Rezső*, elnöki titkár.

Közgyűlés. A kapuvári esperesi kerület tantestülete június 19-én tartotta meg tavaszi rendes közgyűlését *Mihályban*, *Füzy István* világi elnök elnöklété alatt. A gyűlést «Veni Sancte»-s szentmise előzte meg, mely után a rossz idő daczára is szép számmal megjelent ta-

gok a róm. kath. népiszkola tantermébe vonultak, hol az elnök szép beszéddel nyitotta meg a közgyűlést, melyben megemlékezett az új megyés püspök úr ő méltóságáról, kit a tagok lelkes eljenzéssel üdvözöltek. A gyűlés kezdetén *Dominkovich* János részvételtjes hangon parentálta el néhai *Kiss Mihály* volt némethi kártársat, ki a tankerület nesztora volt s kinek emlékét a közgyűlés jegyzőkönyvileg örökíti meg. Ezután fölolvastatott *Malonyay* Mihály volt tankerületi esperes átirata, melyben az egyesület díszelnökévé történt megválasztásáért mond meleg köszönetet. A közgyűlés ezt eljenzéssel tudomásul vette. Következett a mult gyűlés jegyzőkönyvének fölolvastása, a mely minden megjegyzésnélküli hitelesített. Ezt követte a pályamunkák bírálatának fölolvastása s a pályadíjak kiosztása. A mult 6-szi közgyűlés alkalmával *Németh* János kapuvári prépost-plébános három pályadíjat — egy 20 koronás és két 10—10 koronás aranyat — tűzött ki a következő tétel kidolgozására: «Miben keresendők az amerikai kivándorlás okai és mit tehet a tanító annak megakadályozására?» A beérkezett öt pályamunka közül az első díjat *Tamassy* Géza győri, a másodikat *Dominkovich* János bogoszlói, a harmadikat pedig *Hajós* György mihályi főtanító dolgozatai nyerték el. A pályadíjak kiosztása után *Hajós* György a szarvasmarhatenyésztésről, *Simon* János pedig a tejszövetkezetekről tartottak érdekesítő és mindvégig figyelemmel hallgatott előadást. Közgyűlés után társasbéd volt, mely alatt több szellemes fölkészöntő hangzott el.

Meghívó. Az «Ung-beregmezei róm. kath. néptanító-egyesület» évi rendes közgyűlését folyó évi július hó 10-ik napján, délelőtt 10 órakor Ungvárott, a róm. kath. fieleni iskola IV. oszt. tantermében tartja meg, melyre t. czímet ezennel meghívom. A közgyűlés tárgyainak sorrendje: Reggeli 9 órakor «Veni Sancte»-val egybekötött szentmise. 1. Elnöki megnyitó. 2. A mult közgyűlés évi jegyzőkönyvének fölolvastása. 3. Az egyesületnek évi működéséről szóló jelentés fölolvastása. 3. A pályamunkának fölolvastása — és jutalmazása. 5. Gyakorlati tanítás. Tartja Gazdag Jenő ungvári róm. kath. tanító. 6. Az egyesület keretében működő tanítói körök jegyzőkönyveinek fölolvastása. 7. A pénztárvizsgáló bizottság jelentése az egyesületi pénztár állapotáról. 8. Jelentés a könyvtár állapotáról. 9. A tanítók fizetése, nyugdíja stb. tárgyában fölterjesztendő «Memorandum»-ról véleményes indítvány. Előadja: Medgyessy Tamás eör-darmadi róm. kath. tanító. 10. Indítványok. Kelt Ungvárott, 1902. június hó 20-án. *Benkő József*, egyesületi elnök.

Irodalmi pályázat. A Magyar-Ovárvidéki róm. kath. néptanító-egyesület tagjainak ez uton is tudomására hozatik, hogy az egyesület egy nemeslelkű barátja a t. évben tartandó rendes közgyűlésre a következő pályatételt tűzte ki: «Hogyan kelthető föl a tanító leginkább a szülőkhöz az érdeklődést az iskola iránt és közreműködésüket a tanítóval.» A kitűzött tételre az első és abszolút becsű munka jutalma 100 korona; a másodiké 60 korona; a harmadiké pedig 30 korona. A dolgozat melynek terjedelme 2—3 írott ív lehet, a szokásos módon t. évi aug. hó 1-ig bezárólag írt. *Békeffy Kálmán* plébános és szentszéki ülnök úr czimére Moson-Szent-Jánosra küldendő.

Meghívó. A lipótmegyei róm. kath. tanítóegyesület s ennek testvéregyesülete «a lipótmegyei róm. kath. tanítók özegeinek s árváinak gyámegyesülete» f. évi július hó 7-én délelőtti 9 órakor a lipót-szent-miklósi róm. kath. népiszkolában együttes rendes közgyűlését meg fogja tartani, melyre van szerenésünk t. kártárs urat tisztelettel meghívni. Tárgysorozat: Ünnepléyes szentmise 1/2 órakor. 1. Elnöki megnyitó és jelentés. 2. Mult évi közgyűlés jegyzőkönyvének fölolvastása és hitelesítése. 3. Szabad előadás a községi fogyasztási és hitelszövetkezetek helyes alapításáról s eredményes vezetéséről. Saját tapasztalatai nyomán előadja Janovcsik István a likavkai fogyasztási szövetkezet elnöke, likavkai plébános. 4. Pénztáros jelentése a pénztár állapotáról. 5. Ertekzés a kis gazdaság helyes s minél jövedelmezőbb kezeléséről falvainkon. Ertekző: Bazsik Endre, lucskyi plébános. 6. Tagsági díjak befizetésének végleges rendezése. 7. Az 1879 évi XVIII. t.-cz. teljes érvényre juttatása ügyében leg-

ajab
míté
kivá
nito
Ene
tan
jel
me
gas
vaz
sag
tas
2. T
alap
bizot
tatha
Rözs
együ
Deor

L
olvas
és fö
leum
üne
János
K
gyar
mivel
zet
Gazd
taca
dogul
teni
Mind
lesz
tány
mar
más
iparos
szöve
lépni,
Baros
ligens
zazda
mozd
T
és esz
népe
Az eg
adom
kath.
A
és
ki a
törve
ter a t
a törv
terán
a mag
az ide
mind
készo
A mult
XVIII.
ben, a
a nap
polgár
lesse
az os
teker
csak a
maga
gyar

ajabb időben kiadott miniszteri rendelet kívánalmainak miképen felelhetnek meg tót tannyelvű iskoláink s a megkivántató eredmény el nem érhetőseért kizárólag a tanító felelős-e? Előadó: Korbász Vendel, rózsasági elemi fiúiskolai tanító. 8. Indítványok. 9. A római és gör. kath. tanító orsz. segélyalap líptömegei gyűjtőbizottságának jelentése. Ezzel kapcsolatban megyés püspök urunk ő méltóságának f. évi május hó 16-án 1882 sz. a. kelt magas leirata értelmében eme egyesület tagjai beadják szavazataikat egy, szépegyházmegyét a központi bizottság ez évi közgyűlésében, képviselő-tagnak megválasztására. II. 1. Gyámegyesületünk ügyeinek tárgyalása. 2. Tagdíjak befizetése. A róm. és gör. kath. tanítók «Segély-alapjának» s az «Eötvös-alap» tagjai, hogy a gyűjtőbizottság a pénzt kellő időben rendeltetés helyére eljuttathassa, kell, hogy e gyűlésben tagdíjaikat befizessék. Rózsaságyen, 1902. évi június hó 24-én. *Kekát Agoston*, együttes elnök. *Korbász Vendel*, tanítóegyesületi jegyző. *Dvorsky Agoston*, gyámegyesületi jegyző.

VEGYESEK.

Leó-ünnepély. A somogy-berzencei katolikus olvasókör, melynek egyik czéjja a vallási érület ápolása és fejlesztése. XIII. Leó 6 szentsége pápaságának jubileuma alkalmára, folyó évi június hó 29-én igen sikerült ünnepélyt rendezett. Az ünnepély sikerében: *Borovics János* elnök és *Dénes Lajos* titkár fáradoztak.

Kisgazdák és földmívelők szervezkedése. A Magyar Gazdaszövetség által létesítendő gazdakörök (földmívelők szövetsége) részére készített alapszabálytervezet már nyomtatásban is megjelent s kapható a Magyar Gazdaszövetség titkári hivatalánál (Budapest, Baross-utca 10.). A kik a földmívelők tömörítése, jóléte és boldogulása érdekében munkálkodni s gazdaköröket létesíteni akarnak, forduljanak nevezett titkári hivatalhoz. Minden gazdakör, illetve községi gazdaszövetség tagja lesz a Magyar Gazdaszövetségnek s élvezni fogja annak támogatását. Fölvételnek a Gazdaszövetség kötelekékbe a már létező gazdakörök, valamint azon olvasókörök és más egyesületek is, melyeknek tagjai földmívelők és kisiparosok. A melyik gazdakör, olvasókör, egyesület vagy szövetkezet a Magyar Gazdaszövetség kötelekékbe akar lépni, forduljon ennek titkári hivatalához (Budapest, Baross-utca 10.). Minden lelkész, tanító, jegyző és intelligens gazda hazafias dolgot cselekszik, ha községében a gazdakör létesítését (földmívelők szövetkezését) előmozdítja.

Tanügy érdekében. Szilányi Ferencz pápai prelátus és esztergomi érkanonok a nagyszombatvidéki róm. kath. népnevelők egyesületének kétszáz koronát adományozott. Az egyesület tagjai között nagy örömet keltett a nemes adományozás híre. A tett önmagát dicséri, mert czéjja a kath. tanítók egyesületi törekvéseinek előmozdítása.

A magyar nyelv tanítása. Wallasics Gyula vallás- és közoktatási miniszter energikus rendeletet bocsátott ki a magyar nyelv kötelező tanításáról szóló 1879. XVIII. törvény szigorú végrehajtása tárgyában. Kötelezi a miniszter a tanfelügyelőket, hogy buzgón ellenőrizzék, hol vetenek a törvény intencziói ellen. Örövendesebb kultuszminiszterünk mostani erős föllépése, a midőn megköveteli, hogy a magyar nyelv tanítása komolyan és sikeresen történjék az idegen ajkú hazai iskolákban. Kath. iskoláink különben mindig megtették és megteszik ezután is köteleességüket kétszerezes buzgalommal a magyar nyelv fejlesztésére. A miniszter elmondja abbéli tapasztalatát, hogy az 1879. XVIII. törvényezikk, bár huszonhárom év óta van érvényben, nem hozta meg azt az eredményt, hogy az iskolában a magyar nyelvet, mint az állam nyelvét minden állampolgár elsajátíthassa. A miniszter állásából kitolyó köteleességének tartja a szentesített törvény rendelkezéseinek az összes nem magyar tannyelvű népoktatási tanintézetekben teljes szigorral érvényt szerezni; még pedig nemcsak azért, hogy a már régen érvényben levő törvényt a maga teljességében végrehajtsa, hanem hazánk nem magyar ajkú lakosságának jól fölogott érdekében módot

nyújtani, hogy a magyar nyelvnek, mint államnyelvnek bírtokában legyen és az ezzel járó előnyökben az iskolák hibái miatt hátrányt ne szenvedjenek. E végből a királyi tanfelügyelőségnek elengedhetetlen és legfontosabb kötelességévé teszi, hogy a tankerületben levő, összes nem magyar tannyelvű népiskolákat rendre és alaposan vizsgálja meg és ez iskolalátogatások alkalmával arra terjeszse ki gondos és lelkiismeretes figyelmét: hogy a tanító birja-e a magyar nyelvet szóban és írásban teljesen és oktatóképesseggel? A magyar nyelv az összes bárminemű nyilvános népiskolákban a köteles tantárgyak közé fölveendő. A heti óraszámok fele multhatatlanul a magyar beszéd és a magyar írás, olvasás tanítására fordítandó, mert csakis így biztosítható az a czél, a melyet a törvény bevezető részében kijelöl, hogy tudniillik minden nem magyar anyanyelvű állampolgár elsajátíthassa a népiskolában az állam nyelvét. Természetes, hogy a tantervben a magyar nyelv tanításánál kitűzött czél az összes nem magyar tannyelvű, tehát a hitfelekezeti népiskolákra nézve is, kötelező, mert a törvény által megkivánt eredmény minden jellegű iskolára nézve csak ugyanaz lehet. Itt különösen hangsúlyozza a miniszter, hogy a népiskolai magyar nyelvtanítás egyedüli és főczéjja, hogy a nem magyar anyanyelvű gyermek a magyar beszédnél annyira elsajátítsa, hogy az ő életviszonyainak megfelelően gondolatait magyarul érthetően ki tudja fejezni, továbbá, tudjon magyarul folyékonyan olvasni és helyesen írni. Azt is hangsúlyozza, hogy ilyen iskolákban a magyar nyelvtan tanítását csupán a magyar írás alapjául szolgáló minimális tudnivalókra kell szorítani: E czél szem előtt tartásával vizsgálja a tanfelügyelőség a nem magyar tannyelvű népiskolákat és szerezzen meggyőződést arról, vajjon a tanításra a miniszteri tantervben megállapított heti óraszám megtartatik-e? Ha a királyi tanfelügyelőség a tanítási eredményt nem találja kielégítőnek, kutassa ennek okát. Ha a tanítás sikertelenül volt, példának okáért a rendetlen iskolázásban, vagy a szükséges taneszközök hiányában rejlik, e törvényellenes állapot megszüntetése iránt a községi elüljáróság és iskolaszéknel nyomban intézkedjék. Ha azonban a sikertelen tanítás okát akár a tanító mulasztásában, akár pedig más körülményben találja a királyi tanfelügyelőség, — a legkomolyabban figyelmeztesse a mulasztókat törvényes kötelességük lelkiismeretes teljesítésére. Tapasztalatait félévkenint közölje a miniszteriummal. Ebbeli rendelkezéséről a miniszter a közigazgatási bizottságokat és az egyházmegyei főhatóságokat is értesítette. Fölvávan őket, hogy a magyar nyelv tanításáról szóló törvény sikeres végrehajtása iránt a maguk hatáskörében szükséges intézkedéseket tegyék meg.

Felelős szerkesztő: **Ember Károly.**

PÁLYÁZATOK.

Esztergom érseki megye.

A nagy-súri (Pozsonymegye) róm. kath. népiskolánál házasság folytán megüresedett két tanítói állomásra július hó 19-ig pályázat hirdettetik. Fizetés: 780—780 kor., szükseges butorral ellátott szoba és fűtés. Kötelesség: egy-egy osztályt vezetni és az ismétlő-iskolát havonként fölvaltva tanítani. Ha magánoktatást is elvállalhat, jelentékeny mellékjövedelemre számíthat; ha orgonálni tud, előnyben részesül. A nagy-súri iskolaszékre czimzett folyamodványok alulírottához küldendők. *Sohajda Ignác* plébános Nagy-Súron. 192a 1—1

A zohori (Pozsonymegye) róm. kath. tanítói állomásra pályázat nyitattik július 27-ére. Fizetése: 600 kor. Zohor községtől utólagos havi részletekben: 40 kor. fületmény, melyből egy tanterem is fűtendő; 200 kor. államsegély, egy a legszükségesebb butorzáttal ellátott szoba. Kötelessége: egy osztályt önállóan vezetni, az ismétlőket fölvaltva a másik tanítóval tanítani, a kántornak segédkezni, mely esetben némi mellékjövedelemre számíthat. Tannyelv tót-magyar. Csak okleveles tanítók pályázhatnak: az állomás

szept. 1-én elfoglalandó. A folyamodványok a zohori iskolaszék elnökének beküldendők. 193 1—1

Szilines (u. p. Nagy-Szombat, Pozsonym.) róm. kath. jó erődési, nőfien, 160-magyar nyelvben jártas segéd-kántortanítót keres. Fizetése 1902 szept. 1-től 1903 augusztus 31-ig 800 korona; lakás fűtéssel, világítással és némi butorral. Mintegy 20 korona mellékjövődél. *Knöb János* kántortanító. 196 1—1

A nyitra-udvarnokai róm. kath. tótajkú osztálytanítói állomásra, mely szeptember 1-én elfoglalandó, pályázat hirdettek. Pályázat határideje *július 20.* Pályázhatnak okleveles tanítók és tanítónők is. Javadalmazása 830 korona államségélyvel. Lakása az iskolaépületben, egy padlózott szoba butorizzal. Kérvények az iskolaszékhez érkezve az elnökhöz küldendők. *Elnökség.* 198 1—1

Az esztergomi megyei **doroghi** róm. kath. magyar-német nyelvű népiskola II. tanítói állására pályázat hirdettek. Jövedelme: 800 korona f. e. szeptember 1-től járó évi fizetés, egy szoba és konyhából álló lakás. Kötelessége: a mindennapi és ismétlő tanköteleseket a kijelölendő osztályokban oktatni, a növendékeket az isteni szolgálatra vezetni és fölöttük felügyeletet gyakorolni. Személyes bemutatás a pályázati idő betelpteig kívánatos. Oklevélrel felszerelt kérvények *július 23-ig a róm. kath. iskolaszékre Dorogh (Esztergom.)* érkezve küldendők. 200 1—2

Besztercebányai egyházmegye.

A jánosgyarmati (Bars megye) róm. kath. kántortanítói állomásra pályázat hirdettek. Tanítvány: német-magyar. Javadalmazás: tisztességes lakás. Kézpénzben 811 korona. Terményekben 305 korona, összesen 1116 korona. Járulékosok elvezetése foivó évi szeptember 15-től jár, mikor is az állás elfoglalandó. Pályázati határidő *augusztus 3. Földmayer Agoston,* iskolaszéki elnök. 181 2—2

A száz-pelsőczyi (Zólyom) anvaegyházi róm. kath. kántortanítói állomásra *július végéig* pályázat hirdettek. A magyar-tót tanítvány állomás jövedelme: 898 korona. A felszerelt folyamodványok 1 koronás bélyeggel ellátva a »nagytek. magy. kir. erdőigazgatósága Besztercebányán» érkezve alulírottához Korponára küldendők. *Mačariček Izidor* ker. tanfőlügyelő. 172 1—2

Csanádi egyházmegye.

A Fr.-N.-Iratosi róm. kath. kántortanítói állásra pályázat hirdettek. Fizetés kézpénzben 800 korona, 8 köbméter tűzifa, fűtéshez szükséges szalma. Két szoba, egy konyha, fa- és éleškamra, istálló, disznóól 450 □öl házi-kert, melynek fele szőlővel van beültetve; 1000 lélek utáni stóla. Kötelessége a tanító és kántori állással járó összes teendőket végezni. Az állás a megválasztás után mindjárt elfoglalandó. Kérvények a kis-iratosi *róm. kath. plébániára hivataltól július 15-ig* küldendők. 175 2—2

A magyar-czernyai róm. kath. elemi iskola fősztályának tanítói állására pályázat hirdettek. Jövedelem: 252 kor. kézpénz; 12½ mm. buza; 7½ mm. kétszeres; 4 köbm. tűzifa; só 15 kg.; gyertya 5 kg.; 1 hold herés, 2 hold szántó; 600 □öl szőlő; szabad lakás és fűtés. názikert. Hivatalos összeírás szerint az összes jövedelem tesz 878 kor. 60 fill. A tanító köteles szükség esetén a kántort az orgonálásban helyettesíteni. A kellőleg felszerelt folyamodványok *július 31-ig, az iskolaszék* címére adandók be. 183 2—2

Erdélyi egyházmegye.

A száz-sebesi róm. kath. kántortanítói állomásra *július 16-ig* pályázat nyitattik. Javadalmazás: különféle alapokból 752 kor. 80 fillér. Tandíj, múlt évben 100 korona volt; stóla-jövedelem: múlt évben 90 korona volt; földhasznóbér évi 72 korona; 6 öl fa, melyből az iskola is fűtendő, értéke 120 korona; 5-öd éves korpótlék, ki arra jogosult; mellékjövődélre számítani. Lakás: 2 szoba, konyha, pincze stb. Kötelessége: Az osztatlan népiskola vezetése minden tantárgyból; kántori teendők végzése. Tanítvány magyar, de az egyházi ének miatt németül is kell tudni. A ki egyházi énekkart tud alakítani és vezetni, előnyben részesül. Személyes jelentkezés kívánatos saját költségén. *Lenes Imre* isk.-széki elnök. 192 1—1

Győri püspöki megye.

Csapod (Sopronm.) községben a II. és III. osztálytanítói állásokra róm. kath. képesített tanítókat keresek. Fizetés: külön butorított szoba, kertilletmény, 800 korona. Kötelesség: egy osztályt vezetni, az ismétlők oktatásában és a kántoriakban segédkezni. A kérvények *július 28-ig* küldendők hozzám. Vasut, pósta helyben. *Peszlen Károly,* plébános. 194 1—1

Moson-Tarcsára (Mosonm.) egy róm. kath. okleveles tanító kerestetik. Fizetése: 800 korona és butorított szoba, takarítás és téli fűtés. Kötelessége: az egyik osztályban tanítani, az ismétlősöket oktatni és a kántorságban segédkezni. Csak olyan tanító pályázhat, ki nőfien és a német nyelvet is bírja. Kérvények a róm. kath. iskolaszékhez érkezve *július hó 20-ig.* Az állás f. e. augusztus hó 1-én elfoglalandó. 197 1—1

Gáta nagyközségbe (Mosonm.) róm. kath. osztálytanító kerestetik. Fizetése 800 korona és ötödéves korpótlék, esinos szoba és szükséges tűzifa. Kötelessége: az első osztályt vezetni, az ismétlősöket tanítani s a kántortéendőkben segédkezni. Számíthat meglehetősen mellékjövődélre. Tanítási nyelv német-magyar. A horvát nyelv ismerete kívánatos. Kérvények *július hó 31-ig* főt. *Lévay Pál* iskolaszéki elnök úrhoz küldendők. 201 1—1

A szanyi (Sopronm.) róm. kath. népiskolánál szeptember 1-re két osztálytanítói állásra pályázat hirdettek. Fizetés egyenkint 600 korona havi részletekben, butorított különszoba fűtéssel és takarítással. Kötelességük az ismétlősök oktatásában és kántorságban is segédkezni. Kérvények *július 19-ig az iskolaszék elnökséghez* intézendők. 177 2—2

Kassai egyházmegye.

A karácsonmezői (Sárosm.) róm. kath. kántortanítói állomásra pályázat hirdettek. Évi jövedelme különböző ezimeken 596 kor. 89 fill. 800 kor. kiegészítőseig államségély kérelmezve. Ezenkívül magánoktatásért négy éven át 200 kor. biztosítva. Állomás szeptember hó 1-jén elfoglalandó. Tanítási nyelv magyar-tót. Pályázati határidő *augusztus 7.* 204 1—1

A nyirjesi (Sárosm.) kántortanítói állomásra pályázat hirdettek. Évi jövedelme a hitközségtől 436 kor., államségély címén 364 kor. Tanítási nyelv magyar-tót. Pályázati határidő *augusztus 8.* 205 1—1

A pösfalvi (Sárosm.) róm. kath. kántortanítói állomásra pályázat hirdettek. Évi jövedelme a hitközségtől 636 kor., államségély 240 kor. Tanítási nyelv magyar-tót. Pályázati határidő *augusztus 2.* 206 1—1

Nagyvárad latin szert. egyházmegye.

Békés megyei **gádorosi** róm. kath. második tanító, illetőleg tanítónői állomásra 1902 *augusztus 15-ig* bezárólag pályázat hirdettek. Javadalmazása 600 korona kézpénz, 30 korona tűzifára, melyből a tanterem fűtendő. Két szoba, konyha, kamra, tágas kertel. A kántortanítótól segédkezésért külön jutalomban részesülhet. Okleveles pályázók kérvényeket a gádorosi iskolaszékre érkezve *Kny Antal* cz. kanonok és esperes úrhoz Békésre küldjék. Az állomás szeptember 1-én elfoglalandó. 199 1—1

Szombathelyi egyházmegye.

A hosszú-peresztegi (Vasm.) róm. kath. iskolához osztálytanító kerestetik. Fizetése: 700 kor. és 24 kor. takarításra, fűtésre elegendő fa és lakás. Pályázhatnak okl. kántorságban férfi-tanítók. Kántorságban segédkezni tartozik. Állás szept. 1-én elfoglalandó. Kérvények *július 20-ig. Iskolaszék.* 195 1—2

Csendlakon (Vasm.) megürült a róm. kath. iskolában a segédtanítói állomás. Pályázhat rája minden okleveles tanító, ki a kántoriakban is képes segédkezni. Fizetése: a mellékesen kívül 800 korona. Nyelv: magyar és a szlovén. A pályázat határideje *július 30.* A folyamodványok az *iskolaszéki elnökhöz* küldendők. Posta: Eerenczfalva. 203 1—2

Okleveles kántor, ki tíz év óta működik mint kántortanító, *szept. 1-től* kántori állást keres. Bővebbet *Benyo János,* bars-tolmácsi tanítónál, u. p. Nagy-Kozmály. 202 1—1

Most jelent meg! * Most jelent meg!

A leánymamák fia.

Vig regény négy kötetben.

Írta:

KINCS ISTVÁN.

Szép angolvaszonkötésben ára 4 korona.

Megrendelhető:

a Szent-István-Társulat
könyvkiadóhivatalában.

(Budapest, VIII. kerület, Szentkirályi-utca 28. szám.)

CSALÁDI REGÉNYTÁR

A művelt katolikus olvasóközönség számára
kiadja

a Szent-István-Társulat.

Ára angolvaszonkötésben kötetenkint 1 kor

Megrendelhető a

Szent-István-Társulat könyvkiadóhivatalában

Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28.

* * * * *

A MAGYAR FÖLD.

Két kötet. Írta Sziklay János. Két kötet.

Szép félvaszonkötésben, színes borítékban 1 kor. 20 fill.

Magyarország földrajzának ezen népies ismertetését nem ajánlhatjuk eléggé úgy nép- és olvasóköreinek, valamint hazánk földrajzi leírása iránt érdeklő olvasóink figyelmébe. Érdekes és tanulságos tartalma egyaránt ajánlatossá teszi megszerzését.

Megrendelhető

a Szent István-Társulat könyvkiadóhivatalában

(Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28.)

Egyletek, olvasóköri, népkönyvtárak számára leginkább ajánlható

A MAGYAR NÉP KÖNYVTÁRA.

Eddig 10 kötet jelent meg.

Egy-egy kötet ára, csinos kötésben 60 fillér

NÉPIRATKÁK.

Eddig 180 füzet jelent meg 4, 6, 8, 10, egész 40 fillér árban.

Minden szám külön egész olvasmányt képez.

Tartalom és árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve szolgáltatik.

Megrendelhető a Szent-István-Társulat

könyvkiadóhivatalában

Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28.

GÉPEKSEL BERENDEZETT
ORGONAÉPÍTÉSI MŰINTÉZET.

175 1-52

Rieger Testvérek

Budapest
Garay-utca 48. sz.

Rieger Testvérek Jägerdorfi (Úsztr.-Szitézia) es. és kir. udv. orgonagyárának főnöke.

Legelőőbb áron kiváló légnomású (pneumatik) orgonákat szállítanak.

A Szent-István-Társulat kiadásában

(Budapesten, VIII., Szentkirályi-utcza 28b.)

megjelent közép-, polgári- és képezdei tankönyvek.

Demény Dezső. Alapvető hittan. Középiszk. használatra. Ára füzve 88 fillér, vászonkötésben ... 1 kor. 20 fillér.

Demény Dezső. Ágazatos hittan. Középiskolák felsőbb osztályai számára. Ára füzve 1 kor. 20 fillér, vászonkötésben ... 1 kor. 60 fillér.

Demény Dezső. Erkölcstan. Középiskolák felsőbb osztályai számára. Ára füzve 1 kor. 20 fillér, kötve 1 kor. 60 fillér.

Demény Dezső. Egyháztörténelem. Középiskolák felsőbb oszt. számára. Ára füzve 1 kor. 20 fillér, kötve 1 kor. 60 fillér.

Gerely József. Képes biblia, vagyis az Üdvösség története. (Külön kiadás.) Polgári iskolák számára. 72 lametszésű képpel. (Sajtó alatt.)

Gerely József. Római Katolikus Szertartástan. Középiskolák számára. 56 lametszésű képpel. Ára füzve ... 1 kor. 40 fillér.

Gerely József. Római Katolikus Szertartástan. Nagy kiadás. Középiskolák és képzők számára. 78 lametszésű képpel. Ára füzve... 1 kor. 80 fillér.

Vargha Dezső dr. Egyháztörténelem. Iskolai használatra. Füzve 1 kor. 40 fillér, kötve ... 1 kor. 80 fillér.

Pokorny Emánuel dr. Ó-szövetségi bibliai történetek. Középiskolák használatára. 42 illusztrációval és 1 térképpel. Füzve 1 kor. 20 fillér, kötve... 1 kor. 60 fillér.

Pokorny Emánuel dr. Új-szövetségi bibliai történetek. Középiskolák számára. (Sajtó alatt.)

Hajdú Tibor dr. és Zoltány Irén dr. Lélektan és Gondolkodástan. Középiskolák használatra. Második kiadás. (Engedélyezve 2044/1898. szám a.) Ára füzve 2 korona 40 fillér, vászonkötésben ... 2 kor. 80 fillér.

Bartha József dr. Magyar nyelvtan, mondattani alapon. Közép- és polgári iskolák I. és II. osztálya számára. (Engedélyezve 1063/1900. szám a.) Ára füzve 1 korona 20 fillér, vászonkötésben ... 1 kor. 60 fillér.

Bartha József dr. Rendszeres magyar nyelvtan. Közép- és polgári iskolák III. osztálya számára. (Engedélyezve 1000/1902. sz. a.) Ára füzve ... 1 kor. 40 fillér.

Bartha József dr. A magyar nemzeti irodalom története. (Engedélyezve 1333/1900. sz. a.) Ára füzve 5 kor. 20 fillér, vászonkötésben ... 5 kor. 80 fillér.

Borosay Dávid. Algebra a középiskolák számára. (Engedélyezve 3557/1901. sz. a.) Ára füzve 4 kor. 20 fillér.

Cserép József dr. Latin nyelvtan. I. Alaktan a gymnasiumok számára. (Engedélyezve 906/1902. szám alatt.) Ára füzve ... 1 kor. 60 fillér.

Cserép József dr. Latin olvasó- és gyakorló-könyv a gymnasium I. és II. osztálya számára. 46 képpel. (Engedélyezve 907/1902. sz. a.) Ára füzve ... 2 kor. 20 fillér.

Ember Károly és Kovács Pál. Számítan a polgári és felsőbb leányiskolák I—II. osztályai számára. Füzve 1 kor. 40 fillér, kötve ... 1 kor. 80 fillér.

Jákó János dr. és Ujházy László. A magyar királyság földrajza. Középiskolák I. osztálya számára. 87 lametszettel. (Enged. 849/1902. sz. a.) Füzve 1 kor. 80 fillér.

Kiss Ernő dr. Stilisztika és poétika felsőbb leányiskolák és tanítóképzők számára. Füzve 2 korona 40 fillér, kötve ... 2 kor. 80 fillér.

Prónai Antal dr. Magyar olvasókönyv a középiskolák I. osztálya számára. Képekkel. (Engedélyezve 1211/1900. sz. a.) Ára füzve 1 kor. 60 fillér, vászonkötésben 2 kor.

Prónai Antal dr. Magyar olvasókönyv a középiskolák II. osztálya számára. (Engedélyezve 1871/1901. sz. a.) Ára füzve 2 kor. 40 fillér, kötve ... 2 kor. 80 fillér.

Prónai Antal dr. Magyar olvasókönyv a középiskolák III. osztálya számára. (Engedélyezve 1523/1902. sz. a.) Ára füzve ... 2 kor. 80 fillér.

Ujházy László. A magyar nemzet történelme. Középiskolák alsó osztályai számára. I. rész a harmadik osztály számára. 36 ábrával és 3 térképpel. (Engedélyezve 1493/1900. sz. a.) Ára füzve 1 korona 80 fillér, vászonkötésben ... 2 kor. 20 fillér.

Ujházy László. A magyar nemzet történelme. Középiskolák alsó osztályai számára. II. rész a negyedik osztály számára. 56 ábrával és 4 térképpel. (Engedélyezve 1431/1900. sz. a.) Füzve 2 kor. 40 fillér, kötve 2 kor. 80 fillér.

Ujházy László. A magyar nemzet történelme. Iskolai használatra. Felsőbb leányiskolák és tanítóképző-intézetek számára. 92 ábrával. Ára füzve 2 kor. 40 fillér, kötve ... 2 kor. 80 fillér.

Ujházy László. Egyetemes történelem. Középiskolák felső osztályai számára. I. rész. Az ötödik osztály részére. 147 lametszettel. (Engedélyezve 1402/1902. szám a.) Ára füzve ... 3 kor. 60 fillér.

**Bereztetés céljából kívánatra bérmentve és ingyen szolgál mutatványpéldánnyal
a Szent-István-Társulat könyvkiadóhivatala.**

Stephaneum nyomása Budapest, VIII., Szentkirályi-utcza 28a.